

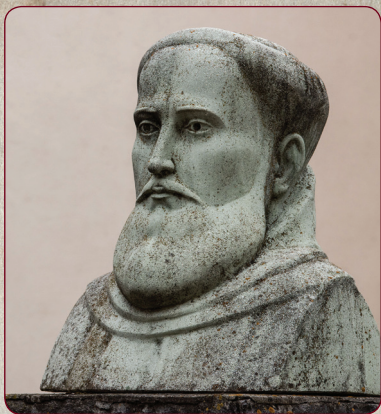

Kájoni János arcképe,
Gergely István (1939 – 2008) domborműve
Portretul lui Joannes Kájoni,
realizat de István Gergely (1939 – 2008)

Kájoni János

(Jegenye v. Kiskájon, 1629 v. 1630 –
Gyergyószárhegy, 1687. április 25.)

Nagy tudású Ferenc-rendi szerzetes, építész, orgonista, orgona-készítő, zeneszerző, nyomdaalapító, könyvkiadó, történetíró és botanikus. Sokoldalú tudományos és építő munkájával jelképes személyiséggé vált, Erdély Pázmányának is nevezték. Igazi humanista egyéniség, méltán tartják a Székelyföld első és legnagyobb polihisztorának. Valószínűleg a Kolozs megyei Jegenyén vagy a Beszterce-Naszód megyei Kiskájonban született, 1629 végén vagy 1630 elején. Román családból származott, a román nyelvű szakirodalomban a *Ioan Caioni* vagy *Căianu* névváltozat is ismert, ő maga legtöbbször a latin *Joannes Kajoni* formában használta nevét. Kájoni János 1648-ban belépett a csíksomlyói ferences szerzetesek közé, 1655-ben szentelték pappá Nagyszombatban. 1652–1657 között Csíksomlyón tevékenykedett orgonistaként és hangszerkészítőként. Vezette a mikházi és a szárhegyi kolostor építését, orgonát készített Csíksomlyón, Mikházán, Szárhegyen és Székelyudvarhelyen. 1675–1678 között az erdélyi ferences kusztódia őreként, 1677-től püspöki helynökként tevékenykedett. 1676-ban Csíksomlyón megalapította Székelyföld első nyomdáját, ahol elsőnek *Cantionale Catholicum* címmel kiadta katolikus énekeskönyvét. 1681–1684 között csíksomlyói házfőnökként a templom és rendház helyreállításáért, felújításáért munkálkodott. Gazdag, tevékeny életnek utolsó állomáshelye a szárhegyi kolostor, itt hunyt el 1687. április 25-én. A Kájoni-szakirodalom több mint húsz címet tart nyilván kéziratban és nyomtatásban megjelent, ismert munkáiból. Életművének legismertebb területe zenei tevékenysége, a róla elnevezett Kájoni Kódex – kéziratban fennmaradt nagy zenei gyűjtemény – a 17. század jelentős erdélyi zenetörténeti forrása. Számos műve jelentős az erdélyi művelődés- és tudománytörténet szempontjából. Történetírói tevékenységének eredménye a *Fekete könyv*, az erdélyi ferences kusztódia története 1684-ig.

Kájoni János mellszobra
a Csíksomlyói Ferencrendi Kolostor udvarán
Bustul lui Joannes Kájoni
în curtea mănăstirii franciscane de la Șumuleu-Ciuc

Joannes Kájoni (Ioan Căianu / Caioni)

(Leghia sau Căianu Mic, 1629 sau 1630 –
Lăzarea, 25 aprilie 1687)

Eruditul călugăr franciscan este cunoscut în istoria culturii ca organist, constructor de orgi, antologator de muzică, compozitor, istoric, arhitect, tipograf și botanist. Diversitatea și amploarea activității, caracterul umanist și adevărata valoare a operei l-au consacrat în rândul personalităților simbol din Transilvania. S-a născut în 1629 sau 1630 într-o familie românească, locul nașterii este probabil Leghia (jud. Cluj) sau Căianu Mic (jud. Bistrița-Năsăud). Dintre variantele numelui său, în epocă s-a folosit forma latinizată *Joannes Kajoni*, în vreme ce versiunea *Caioni* este cea mai răspândită astăzi între cercetătorii străini. În România și Ungaria se folosesc variantele reconstituite la nivelul limbii actuale: *Ioan Căianu*, sau *Caioni*, respectiv *Kájoni János*. A intrat în ordinul franciscanilor la Șumuleu Ciuc în 1648. În anul 1655 a fost hirotonisit la Trnava (Slovacia). Activitatea sa este strâns legată de Șumuleu Ciuc, unde a fost organist între anii 1652–1657. Lucrările de construcție a mănăstirilor franciscane din Călugăreni și Lăzarea au fost conduse de el, a construit orgi la Șumuleu Ciuc, Călugăreni, Odorheiu-Secuiesc și Lăzarea. Între 1675–1678 a fost custodele provinciei franciscane din Transilvania, din 1677 a fost numit vicar al episcopiei din Transilvania. În 1676 la Șumuleu Ciuc a întemeiat prima tipografie din Ținutul Secuiesc. Culegerea muzicală religioasă *Cantionele Catholicum*, redactată de Kájoni, este prima carte tipărită aici. Între anii 1681–1684 a fost guardianul mănăstirii din Șumuleu Ciuc, în această calitate contribuind la reînnoirea bisericii și mănăstirii. A murit la 25 aprilie 1687 la Lăzarea. Literatura de specialitate ține în evidență peste douăzeci de titluri din operele sale tipărite sau păstrate în manuscrise. Culegerea muzicală *Codex Caioni*, care îi poartă numele, constituie o valoare deosebită pentru istoria muzicii transilvănene din secolul al XVII-lea.

Kájoni János arcképe
Csíksomlyói Ferences Kolostor gyűjteménye

Kájoni János arcképét a ferencesek rendi ruhájában, könyvvel és rózsafüzérrel ábrázolja az ismeretlen alkotó. A temperával pergamenre festett kis méretű (185x138 mm) képet 1878-ban találták meg a ferencesek a csíksomlyói nyomda régi épületében. Ezt követően Simon Jukundián rendházfőnök Bécsben restauráltatta a portrét. A képet papírlamellára ragasztották, valószínűleg ekkor került az 1673-as évszám is a szélére. A kép hátoldalán a csíksomlyói nyomda *A. R. P. Joannes Kajoni* című egyleveles nyomtatványa található, amely Kájoni Jánosnak a Simon Jukundián által írt életrajzi adatait tartalmazza, valamint a zárda pecsétje és a tartományfőnök kézírásos bejegyzése is. A második világháború után, 1944–1948 között a ferencesek az eredeti képet értékes régi könyvekkel és dokumentumokkal együtt a csíksomlyói Nagyboldogasszony-szobor talapzata alá rejtették, 1980-ban véletlenszerűen találták meg.

Portretul lui Joannes Kájoni
Mănăstirea Franciscană de la Șumuleu Ciuc

Portretul pictat de autor necunoscut înfățișează pe Joannes Kájoni în haina ordinului franciscan, cu o carte și un șirag de mătânie. Pictura de mici dimensiuni (185x138 mm), tempera pe pergament, a fost descoperită în 1878, în arhivele mănăstirii de la Șumuleu Ciuc. A fost restaurată la un atelier din Viena, prin grija starețului de atunci al mănăstirii, Simon Jucundian. Probabil cu ocazia restaurării a fost inscripționat anul 1673 pe marginile portretului. Pe spatele tabloului a fost lipită o notiță biografică, tipărită la tipografia din Șumuleu, cu date biografice despre Kájoni, cu sigiliul mănăstirii și o notă manuscrisă a starețului. Tabloul original a fost ascuns de franciscani în perioada 1944–1948, alături de mai multe cărți vechi și alte documente valoroase, în postamentul statuii Fecioarei Maria din biserica de la Șumuleu, fiind redescoperit întâmplător în 1980.

Kájoni János csíksomlyói könyvsajtója
Csíki Székely Múzeum
Tiparnița lui Ioannes Kájoni de la Șumuleu Ciuc
Muzeul Secuiesc al Ciucului

A csíksomlyói nyomda alapítása a nagy tudású ferences szerzetes, Kájoni János nevéhez fűződik. Az 1676-ban alapított könyvsajtó Székelyföld első nyomdája, Erdély egyetlen katolikus nyomdája volt a 18. század első feléig. Kájoni már 1675 elején nyomdavasárlási engedélyért folyamodott Rómához, amelyet meg is kapott 1676 júniusában. Ezáltal megvalósíthatta régi tervét, a könyvsajtó első kiadványaként nyomtatta ki 1676-ban *Cantionale Catholicum* című latin-magyar nyelvű katolikus énekeskönyvét. Több mint két évszázadon át működött a Kájoni által alapított sajtó Csíksomlyón, számos egyházi kiadványt, ima- és énekeskönyvet, tankönyvet nyomtattak itt. 1849-ben itt nyomtatták a *Hadi Lap* című forradalmi lap számait. A csíksomlyói nyomda művelődéstörténeti jelentősége felbecsülhetetlen, általa kapcsolódhatott a Székelyföld az európai könyves kultúra vérkeringésébe. Jelenleg a 18. században felújított könyvsajtó a Csíki Székely Múzeum kiállításán látható, több jelentős 17–18. századi nyomtatványával együtt.

Szkicsák Ilona (a nagybányai festőiskola tanítványa) 1926-ban készült festménye a tudós Kájoni alakját ábrázolja, kezében az általa szerzett kézisajtó első kiadványával.

„P. Joannes Kájoni szerzette a Typografiat, az apostoli misszió és az ország katolikusainak szükségletére, a melynek szerzesében, se Csik, se Mikhazi Klastrom egy penzt sem adot, hanem kézi munkájával szerzette az arrat, minden kellékével és tartozékával együtt.”

(Kájoni János: Az erdélyi ferences kusztódia története, 1684.)

„Csíksomlyó. Anno 1676.” Szkicsák Ilona festménye, 1926.
Csíksomlyói Ferences Kolostor
„Șumuleu Ciuc, Anno 1676.” Pictură de Ilona Szkicsák, 1926.
Mănăstirea Franciscană de la Șumuleu Ciuc

O importantă realizare a eruditului franciscan Joannes Kájoni o constituie întemeierea tipografiei la Șumuleu Ciuc în 1676, prima tipografie din Ținutul Secuiesc și singura tipografie catolică din Transilvania până la începutul secolului al XVIII-lea. Încă de la începutul anului 1675 s-a adresat Romei cu cererea de a cumpăra o tipografie, primind răspuns favorabil în iunie 1676. Cu ajutorul tiparniței prima realizare a lui a fost tipărirea în 1676 a culegerii sale de cântece religioase, *Cantionale Catholicum*. La tipografia înființată de Kájoni au fost tipărite timp de două secole în special lucrări cu caracter religios și manuale școlare. Dar aici a fost tipărit în 1849 și ziarul revoluționar „*Hadi Lap*”, considerat primul cotidian din Secuime. Conectarea Ținutului Secuiesc la circuitul european al cărților încă din secolul al XVIII-lea, se datorează în mare parte cărților tipărite în această tipografie, cu un rol cultural-istoric deosebit. Presa modernizată în secolul al XVIII-lea este expusă la muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea-Ciuc, alături de lucrări reprezentative care au fost tipărite aici. Pictura realizată de Ilona Szkicsák în anul 1926, la aniversarea a 250 de ani de la întemeierea tipografiei de la Șumuleu Ciuc, înfățișează pe călugărul erudit cu tiparnița de la Șumuleu, ținând în mână prima carte tipărită aici în 1676.

A Csíksomlyói Ferences Kolostor udvara
Curtea Mănăstirii Franciscane de la Șumuleu Ciuc

A századok folyamán a csíksomlyói ferencesek temploma és kolostora a vidék művelődési, szellemi központjává vált. A nagy tudású ferences szerzetes, Kájoni János gazdag életműve szorosan kapcsolódik Csíksomlyóhoz. Kájoni 1648. szeptember 7-én, tizennyolc éves korában lépett be a ferences rendbe Csíksomlyón. 1652–1657 között a kolostor fiatal orgonistájaként hangszereket, virginálokat javított és készített. 1659-ben részt vett a csíksomlyói orgona beszerzésében, később kijavította, újjáépítette az 1661-es csíki tatárbetörés idején elégett orgonát. Nevéhez fűződik a csíksomlyói nyomda alapítása 1676-ban, amelynek művelődéstörténeti jelentősége felbecsülhetetlen. Az erdélyi ferences őrség ügyeinek intézése mellett Kájoni szervezte, gyarapította a csíksomlyói ferencesek könyvtárát – Erdély egyik legrégebbi és legértékesebb katolikus gyűjteményét – ma is sok kézjeggyel ellátott könyv megtalálható a Csíki Székely Múzeumban őrzött ferences gyűjteményben. Csíksomlyói házfőnökként 1681 és 1684 között a templom és a rendház helyreállításáért, felújításáért munkálkodott, majd 1682-ben felszenteltette a templomot. Csíksomlyón ma is él Kájoni szellemisége, a ferencesek nagy tisztelettel adóznak emlékének. A kegytemplom előcsarnokában márványtábla őrzi a polihisztor szerzetes emlékét, a kolostor udvarán álló mellszobra 1972-ben készült, *Ferencz Ernő* szobrászművész alkotása.

Kájoni János emléktáblája
a csíksomlyói kegytemplom előcsarnokában
*Placa memorială a lui Joannes Kájoni
în biserica de la Șumuleu Ciuc*

Biserica și mănăstirea franciscană de la Șumuleu Ciuc au devenit în decursul veacurilor centrul cultural și spiritual al regiunii. Viața și activitatea eruditului călugăr franciscan, Joannes Kájoni este strâns legată de Șumuleu Ciuc. A îmbrăcat haina monahală la 17 septembrie 1648, la conventul din Șumuleu Ciuc. Între anii 1652–1657 era organist al mănăstirii de la Șumuleu Ciuc, construind orgi și virginale. În 1659 a participat la achiziționarea unei noi orgi pentru mănăstire. A reconstruit vechea orgă a bisericii, deteriorată la năvălirea tătarilor în Ciuc din anul 1661. În 1676 a înființat tipografia de la Șumuleu Ciuc, prima tipografie din secuime și singura catolică din Transilvania, având un rol cultural-istoric deosebit. Pe lângă activitatea sa bogată și diversă, eruditul călugăr a organizat și a dezvoltat biblioteca mănăstirii franciscane din Șumuleu. Multe cărți din această bibliotecă păstrând însemnările sale se află astăzi în custodia Muzeului Secuiesc al Ciucului. Între anii 1681–1684 a fost guardianul mănăstirii din Șumuleu Ciuc, în această calitate contribuind la reînnoirea bisericii și mănăstirii. Memoria lui Joannes Kájoni este cinstită la Șumuleu Ciuc; în interiorul bisericii a fost așezată o placă din marmură în amintirea lui, în curtea mănăstirii se află bustul lui, realizat de sculptorul Ernő Ferencz în 1972.

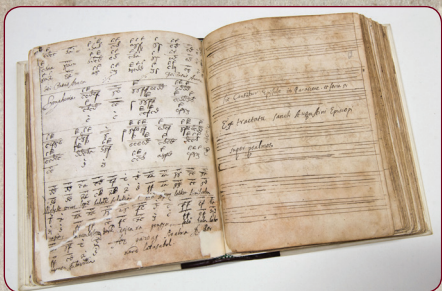

Kájoni-kódex (1634–1671)

Csíki Székely Múzeum

A *Kájoni-kódex* a kelet-közép-európai régió és azon belül a 17. századi Erdély zenetörténetének egyik legjelentősebb forrása. Az 1634–1671 között keletkezett kéziratot a 20. század elejéig „nagy zenei gyűjtemény” néven ismerték, Seprődi János nevezte el Kájoni János ferences szerzetesről, azóta a zenetörténet *Kájoni-kódex* néven tartja számon. A gyűjtemény zenei anyagát – kisebb kiegészítéseket nem számítva – két kéz jegyezte le. Seregély Mátyástól (1634–1642) került a kézirat Kájoni Jánoshoz, aki 1652–1671 között folytatta a bejegyzéseket, utolsó tulajdonosaként. A gyűjteményt alkotó 346 zenedarabból 213 őrzi Kájoni kézírását. A kézirat az orgonista tulajdonos használatára készült vallásos és világi kottagyűjtemény, a 17. századi zenei kéziratokra jellemző orgonatabulatúrás hangjegyírással. Európa számos részéből származó dallamokat tartalmaz, egyházi énekek mellett korabeli világi énekeket, a kor neves európai zeneszerzőinek művei mellett az erdélyi nemesség zenéjét, köztük sok táncot is. A *Kódex Kájoni* legértékesebbnek tartott zenei munkája. Változatos tartalmával hiteles közvetítője a 17. századi erdélyi magyar zenei életnek, ugyanakkor bizonyítja azt is, hogy az Erdélyben élő tudós szerzetes sokoldalú, élő kapcsolatban állt a korabeli európai zenei élettel. A nagy értékű kéziratot a csíksomlyói ferences kolostor könyvtárában őrizték, a második világháború idején a ferencesek elrejtették. Csak 1985-ben került elő a könyvtár elveszettnek vélt kincsei közt. Az 1980-as évek végén restaurálták, jelenleg a Csíki Székely Múzeumban őrzik. *Codex Caioni* címmel 1993-ban jelent meg a kódex hasonmás- és átírt kottás kiadása, a *Musicalia Danubiana* sorozatban, román-magyar közös kiadásban, háromnyelvű tanulmánnyal. A modern kiadásnak is köszönhető, hogy a *Kájoni-kódex* dallamai ma Európa-szerte hazai és külföldi régizene együttesek repertoárjában szerepelnek.

Codex Caioni (1634–1671)
Muzeul Secuiesc al Ciucului

Codex Caioni constituie o valoare deosebită pentru istoria muzicii central-est-europene, unul dintre puținele documente ale istoriei muzicii transilvănene din secolul al XVII-lea. Până la începutul secolului XX, a fost cunoscut ca „o mare culegere muzicală”. Redactat între anii 1634–1671, manuscrisul a fost denumit de cercetătorul János Seprődi după numele călugărului franciscan Joannes Kájoni; de atunci istoria muzicii îl recunoaște drept *Codex Caioni*. Primul dintre autorii cunoscuți al manuscrisului a fost Matthias Seregély, între anii 1634–1642. Caioni a preluat manuscrisul în 1652, continuând să lucreze la el până în 1671. Dintre cele 346 piese cuprinse, 213 au fost notate de Kájoni. Culegerea muzicală conține partituri, cu o notație muzicală specifică secolului al XVII-lea, numită tabulatură pentru orgă. Piesele cuprinse sunt foarte variate, din numeroase părți ale Europei, îmbinând muzică sacră și laică. Pe lângă lucrări ale compozitorilor europeni, în codice regăsim melodii din Transilvania, printre care și dansuri. *Codex Caioni* este apreciat de literatura de specialitate ca fiind poate cel mai valoros dintre colecțiile muzicale ale eruditului călugăr franciscan. Conținutul variat al manuscrisului conturează fidel muzica transilvăneană din secolul al XVII-lea, reflectând interesele muzicale ale Europei contemporane. Manuscrisul păstrat în biblioteca mănăstirii franciscane de la Șumuleu Ciuc a fost ascuns de franciscani în timpul celui de-al doilea război mondial. A fost redescoperit doar în 1985, împreună cu alte documente prețioase ale bibliotecii. Manuscrisul restaurat la sfârșitul anilor 1980 se păstrează astăzi la Muzeul Secuiesc al Ciucului. În 1993 a fost publicat în colecția *Musicalia Danubiana*, editat de muzicologi de la Budapesta și București, cu un studiu introductiv în trei limbi. Piesele din *Codex Caioni* sunt cunoscute și interpretate astăzi de ansambluri de muzică veche din țară și din Europa, datorită și acestei ediții moderne.

**Hortulus Devotionis (1652–1657),
Kájoni János imakönyve saját kézírásával**
Csíki Székely Múzeum

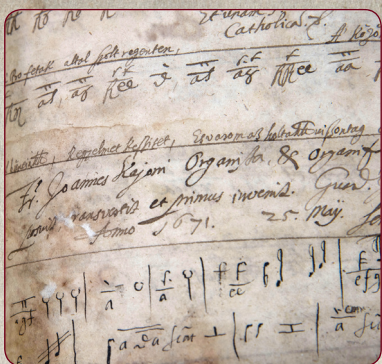
**Hortulus Devotionis (1652–1657),
cartea de rugăciuni a lui Ioannes Kájoni**
Muzeul Secuiesc al Ciucului

Kájoni János korának igazi humanista személyisége volt, akit méltán emlegetnek polihisztorként. Teológiai, zenei, irodalmi, történelmi, botanikai tárgyú műveivel hozzájárult a 17. századi Erdély művelődéséhez, műveltségének kibontakozásához. Munkásságának egyik neves kutatója, *Domokos Pál Péter* néprajzkutató és zenetörténész így jellemezte egyéniségét:

„Kájoni az erdélyi magyarság éneklő Pázmány Péterje. Nyugodt lélekkel állítom, hogy hálátlan a magyar irodalom és a magyar egyházzene történelem ez ember iránt... Rendkívül éles szemével meglátta a legsürgősebb tennivalókat. Akaratát szédületesen magas intelligenciával párosult sokirányú szaktudással minden nehézség dacára érvényesítette.”

A tudós ferences szerzetes egyéniségének nagyságát már kortársai felismerték, munkásságának, humanista egyéniségének igazi értékelésére azonban csak több mint két évszázad elteltével került sor. Rendkívüli életművét sokan kutatták, megkísérelve elhelyezni alakját a művelődés történetében. *P. Benedek Fidél* ferencendi történész részletes tanulmányt szentelt Kájoni életművének, többek között így ír róla: *“Kájoni János ferences atya neve és érdeme az átlagon felül emelkedik...Vezéregyéniség ifjúságától haláláig. Magas kultúrájú, vonzó erejű, tettleges ember. Minta életében, hatóerő alkotásaiban. Kiváló szerzetes, fáradhatatlan missziós pap, hallatlan szorgalmú munkás, tudós és művész a szellemi síkon.”*

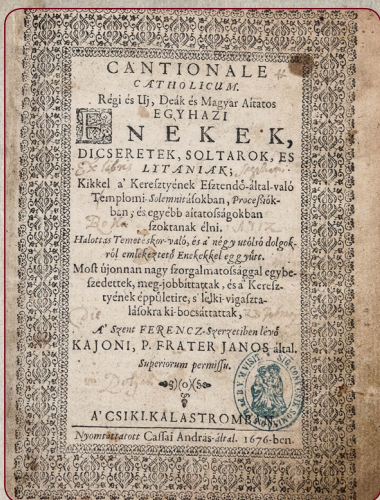
Kájoni János aláírása a Kájoni Kódex lapján
Semnătura lui Joannes Kajoni în Codex Caioni

Joannes Kájoni reprezintă tipul intelectualului umanist al epocii sale. Cu lucrări teologice, muzicale, istorice, literare, botanice a contribuit la dezvoltarea și maturizarea culturii transilvănene a secolului al XVII-lea. Diversitatea și amploarea activității, caracterul umanist și adevărata valoare a operei, descoperite și apreciate abia cu două secole mai târziu, l-au consacrat în rândul personalităților simbol din Transilvania. Muzicologul Octavian Lazăr Cosma, în *Hronicul muzicii românești* (București, 1973) scria despre el:

„Moștenirea lui Căianu transmisă în colecții prezintă o adevărată galerie a muzicii vremii sale. De aceea pare curios slabul interes acordat până în prezent cercetării operei sale muzicale (...) Va trebui să se acrediteze ideea că Ioan Căianu nu este numai muzicianul care ne-a lăsat melodii românești, ci un adevărat muzician colecționar, a cărui contribuție la înțelegerea fenomenului muzical transilvănean se cuvine reconsiderată.

(...) Ioan Căianu prin activitatea depusă în domeniul muzicii, prin creațiile și transcrierile efectuate, a adus o contribuție esențială în cunoașterea muzicii epocii sale de către generațiile următoare.”

Kájoni János: Cantionale Catholicum,
a csíksomlyói nyomda első kiadványa,
1676. Csíki Székely Múzeum

Joannes Kájoni: Cantionale Catholicum,
prima carte a tipografiei de la Șumulu Ciuc,
1676. Muzeul Secuiesc al Ciucului

Kájoni János gazdag életművének legjelentősebb és legismer-
tebb területe zenei tevékenysége. Ő az első erdélyi zenész, aki
európai hírnévre tett szert. A *Cantionale Catholicum* című nyom-
tatott énekeskönyve több mint három évtizedes énekgyűjté-
sének eredménye, rendszeres összefoglalása. Kájoni ferences
tartományfőnöksége idején, a csíksomlyói kolostorban 1676-
ban nyomdát alapított, ezen a könyvsajton elsőként nyomtatta
ki énekgyűjteményét *Cantionale Catholicum. Régi és Új, Deák és
Magyar Aitatos Egyhazi Enekek, Dicseretek, Soltarok, es Lytani-
ak*[...] címmel.

A magyar és latin nyelvű katolikus egyházi énekeskönyv iroda-
lomtörténeti szempontból is jelentős, a 17. század egyik legje-
lentősebb katolikus énekgyűjteménye, hangjegyek nélkül jelent
meg, 742 énekszöveget tartalmaz. Kájoni énekgyűjteményét
1719-ben, 1805-ben és 1806-ban újra kinyomtatták. Domokos
Pál Péter „...édes hazámnak akartam szolgálni...” (Szent István
Társulat, Budapest, 1978) című könyvében az általa felkutatott
dallamokkal kiegészítve adta ki a Kájoni által gyűjtött több száz
éneket. A *Cantionale* énekeit nemcsak a katolikus székelység
énekelte, a magyar nyelvterület legtávolabbi vidékeire, a mold-
vai katolikusokhoz is eljutottak. Az énekeskönyv bizonyítéka
annak is, hogy Kájoni jól ismerte az erdélyi hagyományos, népi
katolikus énekeket. Könyvének előszavában írta:

„...édes hazámnak akartam szolgálni, és másoknak-is
alkalmatosságot e' kis munkámmal adni, hogy akadály
nélkül dicsirhessék az Istent...”

CANTIONALE CATHOLICUM.

Régi, és Új, Deák, és Magyar Aitatos

EGYHAZI

E N E K E K,

DICSIRETEK, SOLTAROK, ES LYTANIAK;

Kikkel a' Keresztények Ezstendő-által-valo Templo-
mi-Solemnitásokban, *Processiókban*, Halottas Temetefe-
ken, és más aitatóságokban szoktanak élni.

MOST MASODSZOR

A MELIOSAGOS, és NAGYSAGOS

MARTONFFI GEÖRGY

Karcz-falvi Zászlós-Ur, és Erdélyi PÜSPÖK, N.

Fejér-Vármegye Fő-Iszánnya, Fő-észes *Regium-Guberni-*
*nium*béli egyik Tanács-Urának &c. Illeses költséggel,

ki-nyomtattatott.

Mellyet

Ez előtt Seraficus Sz. FERENCZ Szerzetéből-való Pá-
ter F. KAJONI JANOS szorgalmatos munkával

egyben-ízedett volt.

Mostan pedig P. F. Sz. MIKLOSI GASPAR Er-

délyi Custodia Custófsának parancsolatryából P. F. B. A.

L. S. A. G. O. S. T. O. N. *Theologus*-által a' foglyakozásokból meg-

jobbittatván, és némelly Deák, s' Magyar Enekek ki-

hagyattatván, újjak tétettének helyekben, és Istennek

dicsiretére, s' a' Keresztények lelki vizsgálására új-

jonan ki-bocsáttatott.

PARS PRIMA.

Superiorum permissu.

A Csiki Sarlos B. A. Kalattromábá nyomtattatott 1719.

Kájoni János: *Cantionale Catholicum*,

az 1719-es kiadás címlapja

Joannes Kájoni: *Cantionale Catholicum*,

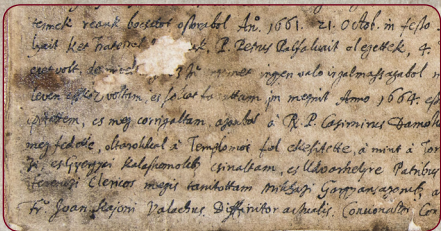
pagina de titlu a ediției din 1719

Eruditul Joannes Kájoni este considerat primul autor atestat de muzică cultă din Transilvania. Dintre operele sale cu tematică variată un loc aparte îl ocupă cele care ilustrează valoarea și importanța artei muzicii. În 1676 a înființat tipografia la Șumuleu-Ciuc, prima carte tipărită aici în același an a fost culegerea de cântece religioase, *Cantionale Catholicum*, redactată de Kájoni, materializând visul lui de-a și vedea manuscrisele tipărite. Marea culegere muzicală conține 742 texte de psalmi, cântece religioase în limba maghiară și latină, fiind una dintre cele mai reprezentative lucrări muzicale din secolul al XVII-lea, semnificativă și din punctul de vedere al istoriei literaturii. *Cantionale Catholicum* a fost retipărită în 1719, 1805 și 1806. Culegerea de psalmi întocmită de Joannes Kájoni a fost folosită de catolici peste tot în Transilvania și Moldova. Piesele cuprinse în această mare culegere de cântece dovedesc faptul că era un bun cunoscător al tradiției de cântece populare din Transilvania.

„Am vrut să slujesc patriei mele dragi și prin modesta mea lucrare să dau și altora prilejul de a-L slăvi, fără piedică, pe Domnul...”

– scria în prologul cărții sale.

A csíksomlyói ferences templom régi orgonájának felirata (részlet), 1664. Csíki Székely Múzeum

Inscriptia de pe vechea orgă a bisericii de la Șumuleu-Ciuc (detaliu), 1664. Muzeul Secuiesc al Ciucului

Kájoni János már fiatalon, 1652–1657 között a csíksomlyói ferences kolostor orgonistája és hangszerkészítője volt. Muzsikusként orgonistákat is nevelt a renden belül, hangszereket, orgonákat, virginálokat javított, készített, épített. Feltehetőleg Nagyszombatban (Trnava, Szlovákia) ismerkedett meg a kor egyházi zenéjével, a hangszerkészítéssel és orgonajátékkal. Részt vett a csíksomlyói orgona beszerzésében is 1659-ben. A csíksomlyói orgonába helyezett, fakeretes feljegyzés Kájoni kézírását őrzi, az 1661. évi tatárjárás irodalmának és a 17. századi erdélyi zenetörténetnek egyik fontos forrása és emléke. Az 1664-es keltezésű magyar és latin nyelvű orgonafeliratból megtudjuk, hogy a csíksomlyói ferencesek az orgonát Brassóban vásárolták 1659-ben, Eperjesi János orgonakészítő mestertől. Kájoni feljegyzéséből tudjuk, hogy 1661. október 21-én, Orsolya napján Csík teljes feldúlásakor, a tatárok a csíksomlyói templomot is felgyújtották, az orgona is elégett. Kájoni kijavította és újjáépítette az orgonát, a felirat tanúsága szerint: „Anno 1664. esztendőben, a romlás után, pro Gloria Dei megcsináltam újólag, helyben állítottam, felépítettem, és megcorrigáltam.” Ugyancsak a felirat szerint az orgonista és orgonaépítő szerzetes a mikházi és a szárhegyi kolostor, a székelyudvarhelyi jezsuiták és mások számára is készített orgonát. A szöveg végén olvasható aláírása: „Scriptum Anno 1664. Fr. Joann. Kaioni Valachus.” Kájoni a szárhegyi kolostorban készítette el a feliratot, amelyet a ferencesek először 1759-ben találtak meg a csíksomlyói orgona javításakor. A ferencesek 1944–1948 között elrejtették az értékes dokumentumot, az 1985-ös csíksomlyói könyvlelet részként találták meg, Kájoni négy másik elveszettnek hitt kéziratával együtt. A restaurált feliratot jelenleg a Csíki Székely Múzeumban őrzik.

A csíksomlyói barokk kegytemplom
Bazilica Sfânta Maria de la Șumuleu Ciuc

Joannes Kájoni între anii 1652–1657 era deja tânărul organist al mănăstirii de la Șumuleu Ciuc. Ca muzician se pricepea la instrumente cu claviatură, a construit orgi și virginale (instrumente muzicale cu claviatură și coarde), a instruit tinerii călugări, viitori organiști. Probabil la Trnava (Slovacia) a avut prilejul să cunoască mai îndeaproape muzica religioasă a epocii și construirea instrumentelor. În 1659 a participat la achiziționarea unei noi orgi pentru mănăstirea de la Șumuleu Ciuc. Inscricțiunea din 1664 în chenar de lemn, de pe vechea orgă de la Șumuleu Ciuc păstrează manuscrisul lui. Această inscripție este un document important al istoriei muzicii din secolul al XVII-lea din Transilvania, precum și o sursă istorică despre invazia tătarilor în Ciuc. În 1664 Kájoni a scris pe una din laturile orgii cum a fost cumpărată orga la Brașov, în anul 1659 de franciscani, de la un constructor de orgi din Eperjes (azi, Prešov, Slovacia). La 21 octombrie 1661, în ziua Sf. Ursula, tătarii au jefuit și au ars Ciucul, orga bisericii de la Șumuleu deteriorându-se grav. Kájoni a reparat și a reconstruit orga, consemnând: „dar în urma biciului lui Dumnezeu, căzut peste noi prin păgânii” (. . .) „iată că în anul 1664, am refăcut-o, am corectat-o și am așezat-o din nou”. Tot din inscripție reiese și faptul că a construit orgi la mănăstirile din Călugăreni și Lăzarea, dar și la Odorheiu Secuiesc. Inscricțiunea este semnată: „Scriptum Anno 1664. Fr. Joann. Kaioni Valachus”. Documentul valoros a fost ascuns de franciscani între anii 1944–1948 la mănăstirea din Șumuleu Ciuc, a fost redescoperit în 1985, împreună cu alte patru manuscrise ale eruditului călugăr. Astăzi inscripția restaurată se păstrează la Muzeul Secuiesc al Ciucului.

Biblioteca Județeană
Kájoni János

Consiliul Județean Harghita

A gyergyószárhegyi ferences kolostor *Mănăstirea franciscană de la Lăzarea*

Kájoni János élete során több alkalommal tevékenykedett a gyergyószárhegyi ferences kolostorban. Valószínűleg 1664-ben kapta meg az első házfőnöki megbízatását Szárhegyen, 1669–1675 közt ismét a szárhegyi kolostor gvárdiánja volt. Ezek az évek Kájoni életének egyik legtermékenyebb időszakát képezik, újjáépítette a kápolnát és a kolostort, orgonát is épített Szárhegyen. 1671-ben ugyancsak itt fejezte be a róla elnevezett nagy zenei gyűjtemény, a *Kódex* megírását, 1672-ben jegyzékbe foglalta Brassóban bekötött *Herbáriumának* tartalmát, megírta és bekötötte két fennmaradt kalendáriumát. 1675–1678 között Csíksomlyón tevékenykedett, az erdélyi ferences kusztódia őreként, 1687-ben ismét Szárhegyre rendelték. Páratlanul gazdag, sokoldalú munkásságát 1687. április 25-én, 57 éves korában, a szárhegyi kolostorban bekövetkezett halála szakította félbe. Kívánsága szerint Kájont jeltelen sírba temették el, valószínűleg a halála után épült mai templom oltárának közelében nyugszik. A szárhegyi ferencesek nagy tisztelettel adóznak a kolostorépítő Kájoni János atya emlékének. A kolostor falában látható az arcképét megörökítő szobor, Gheorghe Adoc képzőművész alkotása 1976-ban készült, a templomban márványtábla őrzi emlékét.

**Kájon János mellszobra
a szárhegyi ferences kolostor falában
*Bustul lui Joannes Kájon
în zidul mănăstirii de la Lăzarea***

Călugărul erudit, Joannes Kájon a fost numit probabil prima dată în 1664 guardianul (starețul) mănăstirii franciscane din Lăzarea, deținând ulterior în mai multe rânduri această calitate. Între anii 1669–1675 a reconstruit capela și mănăstirea de la Lăzarea, a construit orga. Această perioadă a vieții sale a fost deosebit de rodnică. La Lăzarea, în 1671 a finalizat însemnările în *Codex Caioni*. În 1672 a întocmit cuprinsul cărții *Herbarium*, a scris și a legat în volume cele două calendare, care s-au păstrat. Între 1675–1678 s-a întors la Șumuleu Ciuc, fiind numit conducătorul custodiei franciscane din Transilvania. În 1687 a fost numit din nou stareț al mănăstirii din Lăzarea. Activitatea sa bogată a fost întreruptă de moartea sa, la doar 57 de ani. A murit în 25 aprilie 1687, la mănăstirea din Lăzarea. A dorit să fie îngropat într-un mormânt anonim, mormântul său se află probabil sub altarul bisericii de azi, construită după decesul lui. Memoria eruditului călugăr, Joannes Kájon este cinstită la Lăzarea, printr-o placă memorială așezată în biserică și bustul lui în zidul mănăstirii, creația artistului Gheorghe Adoc (1976).

A mikházi ferences templom és kolostor
Mănăstirea franciscană și biserica de la Călugăreni

A mikházi (Maros megye) ferences kolostor építése 1634 utánra tehető, temploma a 17. századi erdélyi késő reneszánsz építészet egyik jelentős műemléke. A kolostor élére Kájoni Jánost nevezték ki a ferences rend elöljárói 1663-ban. Kájoni 1666–1669 között töltötte be házfőnöki tisztségét, ugyanis a kezdetben reguláris obszerváns bosnyák szerzetesek által használt mikházi kolostort csak 1666-ban adták át a ferences rendnek. 1666-ban ő kezdte el a kolostor kőépületének építését, amit a faajtók szemöldökeinek 1667-es felirata is bizonyít. Orgonát is készített a templomba, két jeles zenei munkáját is Mikházán írta. A ferences növendékek és leendő orgonisták számára 1667-ben készült *Organo Missale* című egyházi zenei gyűjteménye, amely a szentmiséhez kapcsolódó tételeket és litániákat tartalmaz. A *Sacri Conventus* című, motettákat tartalmazó orgonatabulatúrás kéziratát 1669-ben szerkesztette, Lodovico da Viadana olasz zeneszerző művei alapján.

**Mikháza, a ferences templom belseje
Călugăreni, interiorul bisericii franciscane**

Mănăstirea franciscană de la Călugăreni (județul Mures) a fost înființată probabil după 1634, biserica mănăstirii fiind unul dintre monumentele reprezentative al arhitecturii renascentiste din Transilvania secolului al XVII-lea. Călugărul Joannes Kájoni a fost numit primul guardian (stareț) transilvănean al mănăstirii franciscane de la Călugăreni în 1663, însă a ocupat această funcție doar în anul 1666, și a fost inițiatorul construirii mănăstirii din piatră. Ca stareț al mănăstirii din Călugăreni, între 1666–1669 a construit și orga bisericii. Două dintre manuscrisele sale muzicale importante au fost scrise la Călugăreni, pentru a învăța tinerii călugări, viitori organiști: culegerea de muzică liturgică *Organo Missale* a fost redactată în 1667, iar manuscrisul *Sacri Conventus*, a fost notat de Kájoni în 1669. Cel din urmă fiind o culegere care conține doar motete, notate cu tabulatură pentru orgă, pe baza operelor compozitorului italian, Lodovico da Viadana.

Kájoni János: Sacri Concentus, 1669.

Csíki Székely Múzeum

Joannes Kájoni: Sacri Concentus, 1669.

Muzeul Secuiesc al Ciucului

Kájoni életművének legjelentősebb és legismertebb területe zenei tevékenysége, ő az első erdélyi zenész, aki európai hírnévre tett szert. A Kájoni-szakirodalom tekintélyes része a zenész Kájoni alakjához és zenei munkásságához kapcsolódik. Zenei művei széleskörű érdeklődéséről és műveltségéről vallanak, a 17. századi Erdély zenetörténetének fontos forrásai. Már fiatalon a csíksomlyói kolostor orgonistájává nevezték ki. Orgonistaként hangszereket, orgonákat javított és épített, orgonistákat is nevelt a rend keretén belül. *Herbariumában* olvasható 1656-os bejegyzése szerint virginált is készített. Több mint három évtizedes zenei gyűjtő és rendszerező munkájának eredménye a *Cantionale Catholicum* (1676) című nyomtatott énekeskönyve, amelynek előszavában írta:

„...sok szép, új és régi deák és magyar énekeket, noha sok munkával, és fáradsággal, de igen szép rendesen szedtem egybe...”

Kájoni zenei műveinek jelentős része kéziratban maradt fenn, közülük kiemelkedő a 17. századi erdélyi zenetörténet legértékesebbnek tartott dokumentuma, a Kájoni Kódex (1634–1671) néven ismert nagy zenei antológia. A mikházi kolostorban írta két jeles zenei kéziratát, a leendő orgonisták számára: Az *Organo Missale* (1667) című énekeskönyve a 17. századi zenei kéziratok közül a ferences rend sajátos zenei stílusát képviselő legkorábbi kézirat és legrégebbi orgonáskönyv. Miséket, litániákat Mária-antifónákat és a liturgiához kapcsolódó egyéb tételeket tartalmaz. A *Sacri Concentus* című orgonatabulatúrás kézírata 1669-ben keletkezett, a kizárólag motettákból álló gyűjtemény nagyobb része Lodovico da Viadana (1560–1627) olasz zeneszerző műveit tartalmazza. A nemzetközi szakirodalomban is ismert, értékes zenei kéziratokat sokáig elveszettek hitték, 1985-ben kerültek elő a csíksomlyói ferences könyvtár elrejtett kincsei közt. A restaurált kéziratok ma a Csíki Székely Múzeum ferences gyűjteményében találhatóak.

Kájoni János: Organo Missale, 1667.

Csíki Székely Múzeum

Joannes Kájoni: Organo Missale, 1667.

Muzeul Secuiesc al Ciucului

Joannes Kájoni este unul dintre primii autori atestați de muzică cultă din Transilvania. Dintre operele sale cu tematică variată un loc aparte îl ocupă cele muzicale. Încă din tinerețe a fost numit organist al mănăstirii de la Șumuleu Ciuc. Ca muzician se pricepea la instrumente cu claviatură, a construit orgi și virginale (instrumente muzicale cu claviatură și coarde) a instruit tinerii călugări, viitori organiști. Printre cele mai importante lucrări muzicale ale călugărului erudit se numără culegerea de cântece religioase *Cantionale Catholicum*, tipărită de el în 1676. O parte însemnată a operelor sale muzicale s-a păstrat în manuscrise. *Codex Caioni* (1634–1671) este apreciat de literatura de specialitate ca fiind poate cel mai prețios dintre documentele istoriei muzicii transilvănene din secolul al XVII-lea. Două dintre operele sale muzicale importante au fost scrise la mănăstirea din Călugăreni, pentru a învăța tinerii călugări, viitori organiști: *Organo Missale*, redactat în 1667, este cel mai vechi dintre manuscrisele muzicale franciscane, păstrate din secolul al XVII-lea, în care se regăsește stilul muzical al ordinului franciscan, și în același timp cea mai veche culegere de orgă. Culegerea conține muzică religioasă, antifone, litanii, piese liturgice. Celălalt manuscris este *Sacri Conventus* (1669), conține doar motete notate cu tabulatură pentru orgă, majoritatea fiind lucrările compozitorului italian, Lodovico da Viadana (1560–1627). Manuscrisele muzicale, deosebit de valoroase ale lui Joannes Kájoni, cunoscute și apreciate astăzi în literatura de specialitate internațională, au fost considerate multă vreme dispărute, fiind redescoperite întâmplător în 1985 la Șumuleu Ciuc, împreună cu alte documente prețioase ale bibliotecii franciscanilor. Manuscrisele restaurate sunt păstrate la Muzeul Secuiesc al Ciucului.

Biblioteca Județeană
Kájoni János

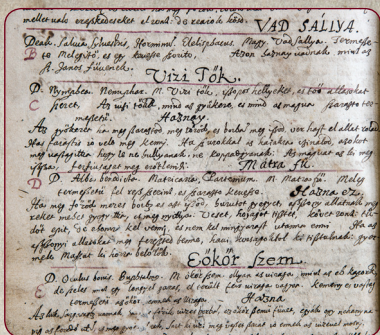
Consiliul Județean Harghita

Kájoni János: Herbarium (1656–1673), Csíksomlyói Ferences Kolostor

Kájoni János sokoldalú egyéniségének, szerteágazó érdeklődésének bizonyítéka fennmaradt *Herbariuma* is. Az 1656–1673 közt keletkezett Kájoni-kézirat 1980-ban került elő, a csíksomlyói ferences kolostor könyvtárának elveszettnek vélt kincsei közt. Kájoni három másik értékes kézirata is előkerült a könyvlelet részeként: a *Kalendarium* (1672), a *Hymnarium* című kéziratos latin-magyar versgyűjtemény, amelynek forrásait még nem tárták fel teljesen a kutatók, valamint a ferences kuztódia történetét tartalmazó kéziratos, a *Fekete könyv* (1683–1684). Muckenhaupt Erzsébet könyvtörténész, Kájoni munkásságának kutatója ismerteti a megtalált kéziratosokat A *csíksomlyói ferences könyvtár kincsei* (Budapest – Kolozsvár, 1999) című kötetben. Kájoni Herbariumának forrása és mintája egy régebbi munka, Beythe András 1595-ben nyomtatott herbáriuma volt. A csíksomlyói kolostorban őrzött értékes botanikai kéziratos tulajdonképpen egy 1511-ben, Velencében megjelent latin nyelvű könyvhöz, az „*Ortus Sanitatis*” című munkához készített jegyzetből áll, Kájoni kézzel írt, magyar nyelvű függelékekkel egészítette ki a könyvet. 1672-ben a szárhegyi kolostorban latin és magyar nyelvű tartalomjegyzéket is szerkesztett hozzá, továbbá a nyomtatott könyvet és a kéziratos herbáriumot Brassóban egybekötötte. A fűvészkönyv függelékében leírja a növények latin és ismertebb magyar nevét, ezen kívül a növény gyógyászati hatását és felhasználását is közli.

Joannes Kájoni: Herbarium (1656–1672),
o pagină din manuscris
Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc

Herbarium-ul lui Joannes Kájoni denotă personalitatea multilaterală a autorului și interesul său față de botanică. Manuscrisul redactat între anii 1656–1673, considerat multă vreme pierdut, a fost descoperit în anul 1980, în mănăstirea franciscană de la Șumuleu Ciuc, împreună cu alte manuscrise și cărți tipărite. Dintre lucrările eruditului franciscan au fost regăsite și alte trei manuscrise în 1980: *Kalendarium* (un calendar liturgic din 1672), *Hymnarium*, o culegere de versuri în latină și maghiară și *Liber niger* sau „Cartea neagră” redactată între 1683–1684, conținând istoria custodiei franciscane transilvănene din secolul al XVII-lea. Muckenhaupt Erzsébet, cercetătoarea bibliotecii franciscanilor de la Șumuleu-Ciuc, descrie aceste manuscrise valoroase în volumul apărut despre valorile acestei biblioteci în 1999. Herbarium-ul este valoros, deși nu este lucrare originală, sursa eruditului franciscan fiind o lucrare de botanică mai veche. Manuscrisul păstrat la mănăstirea franciscană de la Șumuleu Ciuc conține însemnările scrise de călugărul franciscan în cartea „*Ortus Sanitatis*”, tipărită la Veneția în 1511. În anul 1672 Joannes Kájoni a adăugat volumului un apendice în limba maghiară și cuprins în limba latină și maghiară. Pe lângă numele plantelor în limba latină și maghiară, în Herbarium descrie folosirea și efectul lor terapeutic.

emek Gyógyászatban épült, a f. kereszt, a f. Antal olvány
 Pater Joannes aranyasztala meg az oltárolat, mert maud inkább
 mind faren moxatuk volt el, Pater Apiminutol, excepto
 hogy a nagy oltar job rofere meg volt aranyasua.
 P. Joannes auzalta a fegefyeben valo pep apparemto
 mokot, a fegefyeget lefirtet, ad honorem et cultum
 Auinum, et multa alia: Es a scolatis o'epitelle.

II

Pater Joannes Kájoni Guard.

Amo 1681. factus Guard. Conventus Crikienfis et per tres an-
 nos duravit, sub hoc triennio, as Templomah a fel oldalat
 vidos meg esereptuk, a Cellat Saparokozpen meg esere-
 pette, as Templomah az Orgonot meg utatth, mert egy
 egyon pep Pedalt epialtator melloje, egy Positivumot ka-
 tul no Cantu Ungarico. pro fl. 80. ~~.....~~
 Item P. Joannes Kájoni epialtata a pep kozoset minden ke-
 segevel aranyasuaival, melyet Nagy Penteleu Jokunka ki ten-
 ni: pro deustiore populi. ~~.....~~
 P. Joannes Kájoni epialtata a Typografiat, pro necessitate
 Missionis Apostolicae et Catholicorum huius regni, a melynek
 kezeben, se Cirk, se Mikhási katalvum egy post per dot-
 t. ~~.....~~ katalvum katalvum al arant. (un omni b)

**Fekete könyv /Liber niger (1683–1684), Kájoni
 János bejegyzése a kéziratban**
 Csíksomlyói Ferences Kolostor
**Cartea neagră /Liber niger (1683–1684), însemnări
 de Joannes Kájoni în manuscris**
 Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc

Kájoni János egész életén át tevékeny szerepet vállalt az erdélyi ferences őrség (kuztódia) ügyeinek intézésében. A rend történetírójaként is számon tartják, 1683–1684 között megírta az erdélyi ferences kuztódia történetét 1630-tól kezdődően. A kézirat a *Liber niger* vagy *Fekete könyv* (1683–1684) néven ismert, fekete, vaknyomásos bőrkötéséről. Kájoni munkája a későbbi ferences rendtörténetek fontos forrása. Számos rendkívül értékes adatot tartalmaz, betekintést nyújt a 17. századi Erdély mozgalmas egyházi történetébe, 1684-ig. A tudós ferences szerzetes a rendi eseményeket, történéseket jegyezte fel, a legtöbb adatot a csíksomlyói és mikházi kolostorokra vonatkozóan. Közölte például a később lebontott csíksomlyói ferences templom legrégebbi fennmaradt leltárát 1683-ból. A kézirat sajátos értéke az elszórt, apró, mégis hasznos adatok összegyűjtése és feljegyzése. Jegyzeteiből eligazítást kapunk saját életéről is, például arról, hogy Jegenyén született, Csíksomlyón volt orgonista, hol és milyen beosztásban dolgozott. Az értékes kéziratot 1980-ban találták meg Csíksomlyón, a ferences könyvtár elveszettnek vélt kincsei között. Magyar fordításban, kritikai kiadásban *Fekete könyv* címmel jelent meg 1991-ben.

A csíksomlyói ferences nyomda belseje.
Ambrus Kapisztrán rajza, 1924.
Csíksomlyói Ferences Kolostor
Interiorul tipografiei de la Șumuleu Ciuc.
Desenul lui Kapisztrán Ambrus, 1924.
Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc

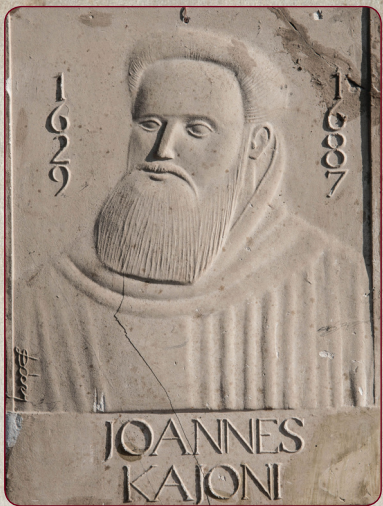
Joannes Kájoni încă din tinerețe s-a implicat în viața ordinului franciscan, fiind cunoscut și drept cronicar al franciscanilor din Transilvania. Între anii 1683–1684 a consemnat evenimente legate de istoria custodiei franciscane, desfășurate între 1630–1684. Manuscrisul redactat de el este cunoscut sub numele *Liber niger*, în română „Cartea neagră”, după legătura sa de piele neagră. Acest manuscris reprezintă o sursă importantă pentru cronicarii ordinului franciscan, privind istoria religioasă tumultuoasă a Transilvaniei secolului al XVII-lea. Călugărul erudit a notat în lucrarea sa cele mai multe date despre mănăstirea de la Șumuleu Ciuc și Călugăreni, de exemplu a publicat cel mai vechi inventar al bisericii de la Șumuleu, din 1683. Printre însemnări se găsesc și referiri autobiografice, de exemplu menționează că a văzut lumina la Leghia, sau că a fost organist la Șumuleu Ciuc. Manuscrisul valoros, considerat multă vreme pierdut, a fost redescoperit în 1980, în mănăstirea franciscană de la Șumuleu Ciuc. În 1991 a fost publicat în ediție critică, tradus în limba maghiară.

Kájoni János mellszobra
a nevét viselő csíkszeredai megyei könyvtárban
Bustul lui Joannes Kájoni,
eponimul Bibliotecii Județene „Kájoni János”

Kájoni János, a tudós 17. századi ferencrendi szerzetes emlékeztét Erdélyben, szülőföldjén szobrok, műalkotások örökítik meg, alakját számos művész megjelenítette. Hargita megyében intézmények viselik a nevét. A csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár, valamint a Joannes Kájoni Szakközépiskola mellett a csíkcsicsói általános iskola is az ő nevét vette fel. Feltételezett szülőhelyén, a Beszterce-Naszód megyei Kiskájonban az iskola viseli a nevét. A csíksomlyói ferences kolostor udvarán Ferencz Ernő szobrászművész alkotása örökítette meg a polihisztor szerzetes alakját. A nevét viselő csíkszeredai szakközépiskola udvarán álló mellszobor alkotója Bodó Dávid, az iskola volt diákja, a megyei könyvtár előterében Puskás László alkotása látható. Szárhegyen a kolostor falában az építő ferences atya emlékét mellszobor őrzi, Gheorghe Adoc képzőművész ábrázolásában, a Kolozs megyei Jegenyén a katolikus templom mellett áll a Kájoni-emlékmű. Születésének 350. éves évfordulójára emlékezve, 1979. szeptember 20-án, a csíkszeredai Mikó-vár udvarán *In memoriam Joannis Kajoni* címmel szerveztek emlékhangversenyt, ez az esemény tekinthető az 1980-tól kezdődő *Csíkszeredai Régizene Fesztivál* előfutárának. Kájoni János szellemisége, zenei hagyatéka a kezdetektől végigkísérte a mára nemzetközi méreteket öltött régizenei fesztivált. Kájoni születésének 390. éves évfordulóján – a Hargita Megyei Kulturális Központ kezdeményezésére – 2019–2020-ban a **Joannes Kájoni 390** emlékvé keretében a kiváló polihisztor szerzetes szellemi öröksége előtt tisztelgünk Erdélyben. Az emlékvében a régizene fesztivál mellett számos rendezvény eleveníti fel páratlanul gazdag, sokoldalú életművét.

Kájoni János portréja, Dóczy András domborműve
Portretul lui Joannes Kájoni, realizat de Dóczy András

Memoria eruditului franciscan din secolul al XVII-lea, Joannes Kájoni este cinstită în Transilvania, personalitatea lui fiind reprezentată de artiști, prin opere de artă, sculpturi, basoreliefuri. Astăzi în județul Harghita îi poartă numele mai multe instituții: în Miercurea Ciuc Biblioteca Județeană „Kájoni János” și Liceul Tehnologic „Joannes Kájoni”, precum și Școala Gimnazială din Ciceu. În Căianu Mic (județul Bistrița-Năsăud) îi poartă numele Liceul Tehnologic „Ion Căian Românul”. În curtea mănăstirii franciscane de la Șumuleu Ciuc se află bustul lui Joannes Kájoni, realizat în 1972 de sculptorul Ernő Ferencz. Bustul din curtea Liceului Tehnologic „Joannes Kájoni” este creația lui Dávid Bodó, iar în biblioteca județeană portretul eponimului bibliotecii este reprezentat printr-un bust realizat de László Puskás. Memoria eruditului franciscan este evocată la mănăstirea din Lăzarea prin creația artistului Gheorghe Adoc, iar la Leghia (județul Cluj) există un monument în curtea bisericii romano-catolice. În 1980, prima ediție a *Festivalului de Muzică Veche* din Miercurea Ciuc a fost inspirată de personalitatea lui Kájoni, precursorul festivalului a fost concertul *“In memoriam Joannis Kájoni”*, organizat în 1979 în curtea Cetății Mikó din Miercurea Ciuc. Spiritualitatea și moștenirea muzicală a lui Kájoni au fost prezente în programul festivalului de la începuturi. Cu ocazia împlinirii a 390 de ani de la nașterea eruditului călugăr franciscan, în 2019–2020 – la inițiativa Centrului Cultural Județean Harghita – sărbătorim anul comemorativ **„Joannes Kájoni 390”**, dedicat memoriei lui Joannes Kájoni în Transilvania. Prin evenimente și programe culturale diverse omagiem opera deosebit de valoroasă a eruditului umanist.

238
Ad Maiorem Dei gloriam
Virginis Marie, et Sanctorum
Patronorum honorem.

J^z 6^z 6^z 7^z

Ad inveniendum Epactam
hanc nota Regulam.

“Kájoni János ferences atya neve és érdeme az átlagon felül emelkedik... Akkora egyéniség személyében, és oly értékhordozó műveiben, hogy magasra kell emelni őt. Nemcsak önmagáért, hanem az építő és hasznos közjóért.” (P. Benedek Fidél)

A Kájoni János Megyei Könyvtár névadója, Kájoni János (1629/30 – 1687) munkássága, sokoldalú személyisége előtt tiszteleg új kiadványával. A tudós ferences szerzetes születésének 390. évfordulója alkalmából – a Hargita Megyei Kulturális Központ kezdeményezésére – 2019–2020-ban a *Joannes Kájoni 390* emlékévet ünnepeljük. A Kájoni János Megyei Könyvtár és a Hargita Megyei Kulturális Központ együttműködése nyomán készült el a magyar és román nyelvű könyvjelzősorozat, amely Kájoni polihisztori személyiségét, rendkívüli életművét, alkotásait idézi. A szövegek összeállításához felhasznált könyvészet a Kájoni János Megyei Könyvtár által létrehozott *Hargita megyei személyiségek adatbázisában* érhető el.

Kájoni János
Megyei Könyvtár

Hargita Megyei Tanács

Ad inveniend' aureu' Nume'

Biblioteca Județeană „Kájoni János” aduce un omagiu personalității lui Joannes Kájoni (1629/30 – 1687), eponimul bibliotecii, cu o nouă publicație. Cu ocazia împlinirii a 390 de ani de la nașterea eruditului călugăr franciscan – la inițiativa Centrului Cultural Județean Harghita – în 2019–2020 sărbătorim anul comemorativ *Joannes Kájoni 390*. Setul de semne de carte în limba maghiară și română a fost publicat în urma colaborării Bibliotecii Județene „Kájoni János” cu Centrul Cultural Județean Harghita. Semnele de carte evocă personalitatea și opera desorbit de valoroasă a eruditului umanist. Bibliografia folosită la redactarea textelor este accesibilă în Baza de date a personalităților harghitene, elaborată și publicată de biblioteca județeană.

